

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Ex Decretal. tit. de sent. excomm. c. 49. Nouerit fraternitas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Resistens in
excoicatione
per anni car
fiat de heresi
suspectus.

Idem per duos annos, & amplius in excom-
municatione persistens. Qui per biennium
persistit in excommunicatione, ideo suspicionem he-
resis contrahit, quoniam male sentire videtur de sa-
cramentis Ecclesie. postquam ea non recipit ut ceteri
fideles, iuxta preceptum Ecclesie in c. omnis. de pe-
nitent. & remissio. Rursus etiam, quia male sentire
putatur de Ecclesie potestate cum claves eius, & pe-
nas animo indurato contemnat. Tamen si vero hic
biennium exprimitur, idem sentiendum est, licet per
annum tantum in excommunicatione permansisset
argum. c. rursus. & c. quicumque, l. 1. q. 3. ita Hostien.
& Panor. hic, nu. 7. confirmat Concil. Trident. sess.
25. de reformatione, cap. 3. §. in causis quoque. Vbi
quicumque excommunicatus si per annum in ea cen-
sura perseveret, sit suspectus de heresi. Verba ita ha-
bent: Excommunicatus vero ubicunque, post le-
gitimas monitiones non resipuerit, non solum
ad sacramenta, & communionem fidelium, ac
familiaritatem non recipiatur: sed si obdurato ani-
mo censuris annexis, in illis per annum infortu-
ritatem contra eum tanquam de heresi suspe-
ctum procedi possit. hactenus ibi. Concordat Concil.
Triburien. c. 2. & 3. & de intellectu huius capituli
videto Emericum 2. p. q. 47. §. quidam vero sunt.

Nobiles in fi
de errantes
plus puniendi
quam ignobi-
les.

b Volentes tamen nobilitati parere Comitis su-
pradicti. Concordat tex. in l. nemo. C. de summa Tri-
nit. & fide cathol. Vbi plus in causis fidei servi quam
liberi, & ignobiles quam nobiles puniuntur. Sed hoc
in penis corporalibus, aut omnino arbitrariis locum
habere existimarem. glo. in c. non cogantur. 41. di-
stinct. Bartolus in l. Padius. §. diuus. ff. de incend.
ruina naufrag. Cynus & Baldus copiose, in l. vlt.
C. de summa Trinit. et fide Cathol. quoniam alias no-
biles in fide errante plus puniendi sunt quam igno-
biles, aut certe aequae. Archidia. in cap. qui contra,
24. q. 1. Fel. in cap. pastoralis. vers. sexto fallit. &
in c. cum quibus, ver. quinto est, de iureiur. quos sequi-
tur Tiraquellus tracta. de penis tempera. aut remit-
tendis, causa 3. nu. 25. Siman. de Cathol. instit. tit.
48. nu. 68. Quis enim nesciat nobiles, quorum exem-
plo maxime inferiores, & ad bonum & malum co-
mouentur, positos esse in populo quasi scopum, quo-
rum actiones intueantur cives facile & sequantur,
& grauius ob id delinquere, quam obscuros & sordi-
dos? Hinc illud, vt eleganter ita & vere dictum.

Omne animi vitium tanto conspectius in le-
cimen habet quanto maior qui peccat, ha-
betur.

Atque ex his intelligitur quam tanta, prudens,
salubris, utilis, iuxta, ac necessaria fuerit constitu-
tio Sanctissimi Domini Pauli Pape IIII. cuius ini-
tium est: Cum ex Apostolatus officio quam edidit
Romae anno Domini 1558. xv. Calen. Martij. Pon-
tificatus sui anno quarto, per quam vel ex hoc so-
lo capite, quod nobiles praesertim qui alijs praesunt,
grauissime suo exemplo illis nocent, grauissimis &
meritis penas in eos statuit. de quare copiosius age-
mus cum Eym. infra hac 2. p. q. 48. et 53.

COM E H

Innocentius III. Comiti Tholosan.

Dicit qui dicuntur haeretici manifesti, quorum
bona confiscantur.

C A P. XXVI.

S

VPER quibusdam mandatorum arti-
culis: & infra. Tua deuotio postulauit
a nobis, qui sint dicendi haeretici mani-
festi. Super quo tibi duximus responde-
dum, illos intelligendes esse manifestos haereticos,
qui contra fidem Catholicam publice praedicant
aut profitentur, seu defendunt eorum errorem;
vel qui coram praelatis suis conuicti sunt, vel con-
fessi, vel ab eis sententialiter condemnati super
haeretica prauitate: quorum bona propria confi-
scant, & ipsi iuxta sanctiones legitimas puniuntur.

Ex Decre. tit. de off. & pot. iud. deleg.

Alexand. III. Carnoten. Episcopo.

Delegatus Papa in causa sibi commissa iurisdictio-
nem habet super ordinariis, & quemcumque maiore.

C A P. XI.

S

ANE quia nos: & infra. Tua quaestioni
duximus respondendum, quod iudex a no-
bis delegatus, vices nostras gerit: vnde
in causa illa superior est, & maior illis quorum cau-
sam suscepit terminandam. Ideoque si episcopus,
vel alia persona, quae non sit de iurisdictione illius,
in causa qua ei delegamus, rebellis aut cotumax
fuerit, secundum qualitatem facti, poterit, vel inter-
dicti vel suspensionis sententia, a iudice delegato
compelli: Ita quod iudex secundum negotij qua-
litatem temperate procedens, episcopo vel mgra-
sum ecclesie, uel sacerdotale officium interdicit,
aut etiam terram illius, quae ad iurisdictionem
suam pertinet specialiter, interdicto supponat.

Ex Decretalib. tit. de sent. excommun.

Honorius III. Episcopo Bonon.

Excommunicat haereticos & quoscumque violat
res ecclesiasticae libertatis.

C A P. XLIX.

N

OVERIT fraternitas tua: & infra. Ex-
communicamus omnes haereticos vtri-
usque sexus, quocumque nomine censean-
tur, & fautores, & receptatores, & defensores eo-
rum: Nec non & qui de cetero seruari fecerint statuta
edita, et consuetudines introductas contra Ecclesiam
libertatem, nisi ea de Capitalibus suis infra duos me-
ses post huiusmodi publicationem in se fecerint amo-
ueri. Ita excoicamus Statuarios, et Scriptores sta-
tutorum

tutorum ipsorum: necnon Potestates, Consules
Receptores, & Consiliarios legum, ubi de cetero
huiusmodi statuta, & consuetudines edite fuerint
vel servate: necnon & illos qui secundum ea præ
sumpserint iudicare, vel in publicam formam
scribere iudicata.

C O M M E N T. XVII.

A Excommunicamus omnes hereticos vtiuf
que sexus, Concordat. tex. in c. excommu-
nicamus 1. & 2. de hereticis, in quam etiam senten-
tiam sunt multa Pontificum rescripta Innoc. III.
Urbani III. Alexan. III. & aliorum, quæ ut no-
ta omnibus consulo omitto.

B Item excommunicamus Statutarios, & Scri-
ptores statutorum ipsorum. Idem proxius senten-
tiam est hodie de impressoribus librorum, qui tẽpore
Honorij III. cuius est hoc rescriptum, qui floruit
anno Domini 1216. nondum prodierat, quia reue-
ra hæc lege comprehenduntur: non aut impressores in
locum scriptorum antiquorum seu librarium sub-
stituti sunt: itaque dispositum in illis, in his etiam
habetur locum. l. 1. §. hæc actio. ff. si quis testis. liber
esse iussit. Rursus, quoniam verorumque ars in
eundem finem refertur, & parum effectum habet,
consentuntur itaque eodem iure. l. illud. ff. ad legem
Aquiliam. immo impressoria aptior est ad libros
cavendos, & reddendos propemodum immortales.
ita sentit & vere Petrus Godoff. in l. damnato. c. de
hereticis, & hodie saluberrima lege in Concilio Tri-
dentino, Sessio. 4. in decreto de editione, & usu sacro-
rum librorum; sed & impressoribus cautum est,
ne sine Superiorum ecclesiasticorum licentia seu fa-
cultate libri imprimantur, aut vendantur.

Immo amplius synodus provincialis Salisburgensis
edita anno Domini 1569. constitutione quinta, c. 5.
saluberrime cautum, ut quotannis Typographi, & Bi-
bliopole coram ordinariis locorum deputatis, fidei
catholicę professionem facere teneantur, simulq; obe-
dientiam sanctę Sedi Apostolicę cum renuntiatio-
nes, & abnegatione omnium heresim pollicerent, quod
decretum his calamitosis temporibus vbiq; plaue-
ret observandum.

Sed quæ erit pena transcribentium, libros hereti-
corum, aut damnatos errores continentem olim Lu-
thimianus Nouella quadam, constitutione 42. de de-
positione Anthonii penam amputationis vnius ma-
nus statuit in eos, qui eius heretici libros scriberet;
in hæc verba. Sciendo quæ amputatio manus, his q
scripta eius scripserint, pena erit, Idem proculdu-
bio dicturus de impressoribus si tunc extitissent.

Sed hæc severitas ab Ecclesię tribunalis, quæ sangui-
nem non fundit, longe abest: at in concilio Lateranensi
sub Leone X. sess. 10. impressoribus librorum, præter
excommunicationem, alia pœne imponuntur. Sanè
in hæc causa ita sentivim: qui libros hereticos
transcriberet, aut occulte contra legem in fisionem im-
primeret, velius hereticorum fautor posset per Inqui-
sitores pœnis arbitrarijs coerceri.

Idem iudicio de veredaris nostris seculi, seu de li-
brorum latoribus, quos sepe contingit ex Germania,
Gallia, vel alijs hereticorum provincijs, libros veti-

A tos clam deferre in terras fidelium; nã hi fautores
hereticorum proculdubio censeri debent, & acriter
sunt puniendi. Petrus Godofredus in l. 4. c. de he-
reticis, capitali pœna hos subijciendos proficitur. p.
h. 2. c. quæ res exportari non debeant, cui addo l. co-
tem. ff. de publ. & veltigal. sed cum sepe manuerim
hæc crimina ob hæresis suspicionem quam habent
annexam, ab Inquisitorib. coercenda esse, debuit om-
nino per leges Canonicas iudicari: itaque præter ex-
communicationem, bonorum, etiam confiscationem
patientur, argumento c. ita quorundam. extra de fu-
dais, & Sarrac. Ad hæc etiam, si viles fuerint, ver-
beribus cedi poterunt; si honestiores, exilio mulcari
B iuxta qualitatem personarum: quæ omnia Inquisito-
rum arbitrio relinquuntur.

Ceterum, in scriptore, & latore veterum librorum
scienciam eorum oportet interueniri, ut tales pœnas
sustineant: nam si scriptor sit ignarus, qui penitus
ignoret quod scribit, quod sepe contingit: item si la-
tor seu veredaris, quem vulgo Coreum vocamus,
quid deferat, nesciat, cum clausos litterarum fascicu-
los, & cetera quæ asportat, huiusmodi homines re-
cipere solent, immunes esse crederent, quoniam igno-
ranti nihil imputatur. l. fidei iussor. ff. mandati. & igno-
rantia a pœna excusat. l. 2. ff. in ius vocati ut eant. l.
fin. ff. de decret. ab ord. facien. tradit. Aymon Craue-
ta conf. 6. nu. 72. Hæc autem ignorantia semper præ-
sumitur nisi scientia probetur. l. verius. ff. de proba-
tio. tradit. Marantia, in l. is potest. ff. de acq. nu. 383.

Veruntamen (ut plenius adhuc & copiose dicã)
de scriptore librorum prohibitorum multum referre
arbitror considerare, qualiter transcribant: An sit
discipulus, qui magistro dictante, aut alio quovis
modo iubente, seu norante scribat, quæ bona & sana
esse crederet: Itẽ an sit famulus, qui iubente domino
libros vel librũ seu quamlibet damnatam scripturã
aut impia dogmata scriberet, ignorēs qualia ea sint,
aut contra sciens, sed metu nõ audeat denunciare: Itẽ
an pretio conductus scribat, nesciens se veneno-
sa dogmata scribere, aut contra sciens: Item
an ab aliquo sibi ipsi scienter scriberet, quæ damnata esse
intelligi: nam his considerationibus habitis prudēs
Inquisitor iudicabit, an scriptor de hæresi sit sus-
pectus, & quo suspicionis genere laboret: ut pro modo
culpe ad abiurationem, vel purgationem Canonicã
inducendã, aut ad alias pœnas seu penitentias, aut cor-
porales, aut pecuniarias imponendas procedere possit.

Denique qualis sit pœna eorum, qui libros catho-
licos falsauerunt, corrumpentes eos, aut sana doctri-
na heretica dogmata immiscentes, docetur in sexta
synodo Constantinopolitana, actio. 13. reseritq; Iuo-
par. 4. cap. 158. in hæc verba: Præcipimus illos,
qui falsauerunt libros Catholicos, anathemati fu-
bijs, & cum hereticis anathematizari, hæc ibi.
Monebo interim in huiusmodi scelervis patratores
acerrime esse animaduertendũ, cum uno actu plura
delicta committant. Illa autem verba, & eum he-
reticis anathematizari, indicat eos, qui talia faciunt
hereticos esse putandos, quod & verum est iuxta id
quod diximus supra cap. fraternitatis. de heret. ver.
Ex supradictis pendet.

Multis autem modis contingere potest hæc fal-
satio seu depravatio librorum Catholicorum, videlicet,
H 4 additione,

Qualis pœ-
na eorum qui
libros catho-
licorum fal-
sant, aut cor-
rumpunt.

Impressores
librorum hereticorum
Dicitur
Anthonij
Synodi Sa-
lzburgensis
Pœna tran-
scribentium
libros hereticorum
Veritari de
hereticis li-
bris prohibitorum
quæ pœ-
na placendi

arti
auit
andi
nde
cos,
ant
m:
con
per
onfi
tur.
+ De
tione
modi
centr
3. q. 1.
aliquo
+ Clon
in casu
de offi-
late
cau
gunt
us,
cap.
max
ater
aro
uta-
ref-
cat,
em
t.
11.
Ex-
tri
can
eo
uta
fize
pẽ-
mo
ista

additione, diminutione, mutatione, falsa compositione, interpretatione, & male detorta allegatione, quae nos copiose docuimus lib. 2. de causis unde hereses oriuntur, quae non sunt presentis breuitatis.

Iam in catholicis libris falsandis gradus quidam obseruari sunt: nam grauissime peccant qui Canonicas scripturas ueteris aut noui Testamenti falsant, quae peccant qui Catholicorum scriptorū, id est sanctorum Patrium libros & tractatus deprauant, tamen si & hi etiam ingens scelus committant: minus uero illi delinquant, qui non deprauant libros ad religionem spectantes, sed alios: Illorum certe seuera animaduersione digna est audacia, et perniciosa malitia, qui libris hereticorum, nomina & titulos catholicorum aut uirorum sanctorum imponunt, & ueram & catholicam credantur habere doctrinam: quod mendacium aptissimum est ad decipiendum incautos, & ad hereses introducendas. Haec omnia diligenter sunt consideranda, ut pro modo culpae condigna poena delinquentibus infligatur.

Ex Decret. tit. de testib. & attest.

Gregorius. IX:

Iterum examinandus est testis, qui obscure deposuit, supple tu, ex iudicis officio.

C A P. LIII.

† De hac materia Eym. 3. q. 6. 62. & ibi dixi.

VM clamor validus contra Acherontin. Archiepiscopum super simonia, & alijs criminibus, accessisset, Meliten. & Rubé. Episcopis dedimus in mandatis, ut super his diligenter veritatem inquirerent: & infra Verum quia apertis attestationibus L. & G. super simonia ita deponere confusè, quod ex dictis eorum non potest ueritas declarari: Mandamus, quatenus examinetis eos iterum diligenter: & tam eorum, quam aliorum quos receperitis, testificata sub sigillis uestris, nobis fideliter referatis.

Ex decretalibus tit. de uerbor. significatio.

Innocentius III. Priori sancti Frigidiani Lucan.

Appellatione Ecclesiasticae censuræ comprehenditur excommunicatio, suspensio, & interdictum.

C A P. XX.

VARENTI quid per censuram ecclesiasticam debeat intelligi, cum huiusmodi clausulam in nostris literis apponimus: Respondemus, quod per eam non solum interdicti, sed suspensionis & excommunicationis sententia ualeat intelligi: nisi iudex discretus rerum & personarum circumstantijs indagatis, ferat quam magis uiderit expedire.

Ex Clementinis tit. de uerbo signifi.

Clemens V. in Concilio Viennen.

Determinat & declarat quid significant haec uerba inserta in iudicialibus commissionibus, quae sunt a Principe, uel a iure: scilicet, quod procedatur simpliciter & de plano, & sine strepitu & figura iudicij. Ioan. And.

C A P. II.

SEPE contingit, quod causas committimus, & in earum aliquibus simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicij procedi mandamus: de quorum significatione uerborum, a multis contenditur, & qualiter procedi debeat, dubitatur. Nos autem dubitationem huiusmodi (quantum nobis est possibile) decedere cupientes, hac in perpetuum ualitura constitutione sancimus, ut iudex, cui taliter causam committimus, necessario libellum non exigat, litem contestationem non postulet, tempore etiam feriarum ob necessitates hominum indultarum a iure, procedere ualeat, amputet dilationum materiam, licet quantum poterit faciat breuiorem, exceptiones, appellationes & iurgia, testiumque superfluum multitudinem reſſrenando. Non sic tamen iudex litem abbreviet, quin probationes necessariae & defensiones legitimae admittantur. Citationem uero ac praestationem iuramenti de calumnia uel malitia, siue de ueritate dicenda, ne ueritas occultetur, per commissionem huiusmodi intelligimus non excludi. Verum quia iuxta petitionis formam pronuntiatio sequi debet pro parte agentis, & etiam rei, si quid petere uoluerit, est in ipso litis exordio petitio facienda, siue in scriptis, siue uerbo: actis tamen continuos (ut super quibus positiones & articuli formari debeant, possit haberi plenior certitudo, & ut fiat diffinitio clarior) inferenda. Et quae positiones ad faciliorem expeditionem litium propter partium confessiones & articulos ad elatiorē probationem usus longaeuus in causis admisit: Nos usus huiusmodi obseruari uolentes, statuimus, ut iudex sic deputatus a nobis (nisi aliud de partium uoluntate procedat) ad dandum simul utrisque terminum dare possit, & ad exhibendum omnia acta & munimenta, quibus partes uti uolunt in causa, post dationem articulorum, diem certam quoadocumque sibi uidebitur, ualeat assignare; eo saluo, quod ubi remissionem fieri contingeret pro testibus producendis, possint etiam instrumenta produci, assignatione huiusmodi non obstante. Interrogabit etiam partes siue ad eorum instantiam, siue ex officio, ubique hoc aequitas suadebit. Sententiam uero diffinitiuam (citatis ad id, licet non peremptorie, partibus) in scriptis, & (prout magis sibi placuerit) stans uel sedens nosterat: etiam (si ei uidebitur) conclusionem non facta, prout ex petitione & probatione, & alijs actibus in causa fuerit faciendum; Quae omnia